

VALTU

KOLHOOSI JUHATUSE JA ÜHISKONDLIKE
ORGANISATSIOONIDE INFOLEHT NR. 11

SEPTEMBER 1988

Mis kurvastab? Kurvastab isevarujate, nn. külameeste töö metsas. Eriti käib see palgivarujate kohta. Ei peeta kinni kättenäidatud langi piiridest, ei koristata peenmetsa ja võsa, väljaveoga lõhutakse pinnasesse tohutud roopad. Ka küttepuude varujad tahavad puu lihtsalt kätte saada; anna neile vaid sealt, kust kohe traktorile saab panna! Meie seisukoht on selge: küttepuu tuleb metsas korralikult virnastada ning pinnast ja naaberpuuid kahjustamata välja vedada. Selleks on kolhoosil 2 traktorit, vastava tasu eest saab neid kasutada.

Palju pahandust teevad eraloomapidajad, karjatades loomi metsakultuuridel. See on täiesti lubamatu. On juhtunud, et okastraat lüüakse

METSAMEESTEL ON PLAANID TÄIDETUD

18. septembril tähistati meie maal metsatöötajate päeva. Kodukolhoosis on tore traditsioon teha seda pidulikult. Meie metsamehed on juba aastaid hoidnud võistluse esikohta rajoonis. Ka tänavu on aastaplaanid täidetud, mõnel raielangil on veel koristustöö lõpetada.

AASTAPLAANIDE TÄITMIST NÄITAB TABEL:

Plaan / Täidetud / %			
Metsakultuuride			
rajamine, ha	9,0	9,5	106
Peakasutus- ha	4,0	10,5	263
raie, tm	1100	2230	203
Tarbepuit, tm	840	1300	155
Vahekasutus- ha	61,0	66,0	108
raie, tm	1310	1500	115
Tarbepuit, tm	370	800	216

Tänavu tuli raiuda gaasitrass. Sellega ületasime lageraiete pinda ja puidu üldmassi. Trass kulgeb läbi Pae vahtkonna ja mets tuli sealt üles töötada väga lühikese ajaga — 2 kuuga. Hästi töötas metsavaht Eldor Vaksman. Juhatus premeeris teda kuupalgaga.

Praegu on trassi alla minev maapind metsast puhastatud, kändud juuritud, põllupinnalt huumusekiht lükatud ja alustatud torude kohalevedu.

Kiitust väärt on metsavaht Evi Vaarpuu (töötab metsavahina juba 21 aastat), raietöölised Urgo Käspär ja Heiki Voolmaa, traktorist Uno Valdbridt. Noorematega peab sammu meie veteran Ervald Kauler.

Tänapäeval otsustab kõik inimene ja tehnika. Tublile mehele tuleb kätte anda hea tööriist. Selle muutmiseks on aktiivselt tegeldud. Saadame Rootsi paberipuid, vastutasuks saame osta importsaage. Tänavu saatsime laevaga 90 tm puitu, vastu loodame saada 4—5 saagi. Uutmine on mõjunud ka meile: varem saime valuutast 27% kolhoosile, nüüd 70.

Valtu kolhoosi metsaülem tegeleb kogu rajooni paberipuude ekspordiga. Ostame teiste majandite käest puu ja saadame laevaga Rootsi. Tasuks saab kolhoos 5% valuutast. On saadetud 550 tm, plaanime saata veel 650. Kui saed kätte saame, on metsandusosakond täielikult varustatud.

Rõõmu teeb uue puidutsehi valmimine. Seal on ka metsameestele vajaliku suurusega kontoriruumid.

Puidu esmatöötajad (saeraami mehed) saavad korralikud töötingimused. Head meelt teeb veel see, et on muutunud metsameeste arusaad. Ühine töö on viljakam.

elavate puude külge. Selliseid loomapidajaid tuleb karmilt karistama hakata. Samuti tuleb metsast ära koristada vana, kasutamata okasraat. Seda vedeleb karjamaadel kilomeetrite viisi ja on näide meie madalast karjatamiskultuurist.

Kutsun inimesi korda tegema oma majaümbruse metsad. Metsameeste juhendamisel võiks iga pere parkmetsana majandada ümbrust 100—200 m ulatuses. Pole ju suur töö raiuda ja koristada pealetungiv võsa. Suurem kui metsameestele on võit teile endile ilusa ümbrusena.

Kõige valusam probleem on meil seotud aastavahetusega. Jõulu- ja näärikuuski tahame kõik tuppa viia, aga peab lugu pidama ka metsameestest. Kultuuride istutamine ja hooldamine on suur töö. Kahjuks on inimesi, kes raiuvad endale kuusepuu 10—15 aastat tagasi istutatud metsast. Selle tõttu jääb tuleviku mets harvaks või uueneb paremal juhul lehtpuuga. Meile aga on tarvis just okaspuupalke.

Raiuge kuused elektriliinide alt, looduslikult uuenenud metsast, võsast, kasutage rohkem ilusaid oksid! Siis säilitate kodumajandi kuusemetsad tervete ja elujõulistena.

HANS PUUNURM,
metsaülem

MÖTLEME RAHVUSVÄRVIDE KASUTAMISEST

Vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele lehvib nüüd rahvuslikel pidupäevadel ametlikult sini-must-valge lipp. Olgem ausad ja tunnistagem, et vahel ei oska me lubatud kasutada. Jutt tuleb lipuvärvidest meie igapäevases elus. Minu poole on pööratud mitu inimest, kes tunnevad muret selle üle. On ilus, kui jaanipäeva pidustustel lehvib sini-must-valge, kui see kaunistab rahvuspuhalilusat Eestimaa kodu, kui me sammume laulupeole rongkäigus sini-must-valge lipu all ja kui kantakse rinnas sama värvikombinatsiooniga hästi kujundatud märki jne.

Aga mida võime näha? Me ei kaunistu koduvärvidega kodu, vaid iseennast! Riputame endale külge sini-must-valgeid kulinaid, kasutame riitel sama värvikombinatsiooni, randa minnes aga viskame selle maha, vahel astume isegi peale. Sõlmi-me lambale rahvusvärvi lipu kaela, autojuht värvib oma autole sini-must-valged triibud, joodik, kes lamab kraavis, on endale lipuvärvide riidetüki kaela sidunud.

Kõik see on Eestis aset leidnud. Kerkib küsimus, kas võime ikka oma kalliks saanud rahvusvärve selliselt labastada ja määrada.

Küllap nõustute, et praegune

boom kisub alla meie lipuvärvide pühadust. Näiteks kui need on asetatud sinna, kus pori üle pritsib. Meele teeb mõrkuks.

On muidugi selge, et meie arusaamad rahvusvärvide kasutamisest on lahknevad. Erinev on vanus, maitseotsustus ja mõõdutunne. Kuid peaksime mõtlema sellele, kuidas ilusaid värve hoida puhtana, eriti nüüd, mil need on ametlikult kinnitatud rahvusvärvideks. Värvide ise ei väärtusta meid, me peame värve väärtustama. Mõtleme veel, kuidas seda paremini teha.

ENDEL MALTSAR

— Arutati tootmis- ja finantsplaanid täitmist.

1. augustiks oli palgafondi eelarvest (3 100 000 rubla) kulutatud 1 492 000. Mitmesuguseid makse on tasutud 373 900. On tagastatud 200 000 pikaajalist ja 500 000 lühiajalist laenu. Kulutused on vastanud planeeritule. Ülekulu on tehtud stipendiumide, komanderingute ja tuusikutega.

Halbade ilmade tõttu ei täitnud taimekasvatavad teravilja kogutoodangu ülesannet, planeeritud 39 ts asemel saadi hektarisaagiks 24,5. 63 hektarit vilja tehti siloks. 100 000 võrra suurendati loomakasvatuse rahalist plaani kallinenud ja täiendava jõusööda ostmiseks. Märjiti, et loomakasvatuse saik 229 000 rbl. tulu mulleusest enam. Abitootmine suurendas realiseerimist 559 000 rbl. eest.

— Juhatus volitas esimees Teetsi astuma läbirääkimistesse Saksamaa Liitvabariigi Holsteri õllefirmaga ühistootmise rajamiseks Valtus.

— Tõnu Tederile tehti ülesandeks alustada viivitamata majandisest teede remonti.

— Rahvaloenduse kaastöögrupi esimeheks kinnitati Tarmo Mett.

— Pajumäe lauda kaevu korrasdamine tehti ülesandeks Viktor Reinole.

— Inglise vasikalauda katuse tegemine pandi ehitusosakonna juhatajale Aimur Pailgile.

Klubijuhataja mõtisklused

Millest kirjutada majandi infolehele, ehk lõppenud taidlushooajast?

Seekordne ATK süsteemi ülevaatus oli meie klubile edukas. Alu ja Kehtna isetegevuslastele ei suutnud me väärilised võistlejad olla (kas taidluses üldse peaks võistleva?), kuid kolmanda koha ja karika saime siiski. Püüdsime osaleda enamiku ringidega. Vabariiklikule ülevaatusel said meie sega- ja naisrühma tantsijad, meesansambel, sõnalis-muusikaline ühendkollektiiv ja näitering. Vabariiklikul näitusel olid meie käsitööringi liikmete ja lilleseadja tööd. Vabariikliku konkursi III koha sai näitering etendusega «Kui kukub kagu», mille lavastas Anne Archipov, mängisid Maiu Märdikes ja Hannes Virma.

Ei tegutseta ainult ülevaatusel tähe all, enam rõõmu pakuvad peod ja suurüritused. Veebruarist maini üllatasid näiteringid publikut uute etendustega. Millistes tingimustes? Lava on Valtus ilma tehniliste seadmeteta ja pime (projektorid on seni

võimatu saada, neid paigaldatakse vaid uutesse hoonetesse).

Koor valmistus Intsikurmus juuni-kuus toimunud segakooride laulupeoks. Inglise tantsurühm õppis tantsu vabariiklikuks segarühmade peoks. Inglise kapell suutis oma esimesel tegevusaastal esineda kontsertpaladega žürii ees ja tantsulugudega meie publikule. Pensionärid õppisid laule rajooni tööveteranide päevaks. Naisrühm esines Kohilas, Hageris, Härglas.

Vahest kirjutada ka huviklubidest?

Täna Inglise naisteklubi aktiviste eesotsas Leili Vahtmäega! Kõik, mis klubis kuuld ja nähti, oli naistele kasutoov.

Meeldivad elamusi saadi ja teravaid probleeme meie maa argielus kuulati «Talveklubis». Jätuks Arnold Hannustil ja tema mees(nais)konnal jõudu edaspidisekski!

Kaminaklubis (esineine Sirje Vaher) oli üritusi igas kuus, igal üritusel polnud aga külalastajaid ühepalju. Ei olnud Jüri Aarma õhtu vähem huvipakkuv kui Sulev Nõmiku oma, isegi intiimsem ja südamlikum, osalejaid aga oli poole vähem. Või «Gloobuse» klubi — kuulajaid on vaid 15—30. Vestlejaid on olnud Tallinnast, Märjamaalt, Raplast, juttu reisidest Indiasse, Jaapanisse, Sri Lankasse, Maroko kuningriiki, Hispaaniasse, Ameerika Ühendriikidesse. Kui me nendesse riikidesse ise pole pääsenud, kuulakem siis teisi. Meesteklubi ei saa enne õiget hoogu, kui mehed juhtimise kindlalt kätte võtavad. Loomulik ju. Aga sõidud televisioonimajja, keeglisaali ja hokiüritustele on olnud igati asjalikud. Üle kuu toimunud perepeod on olnud mõeldud rohkem laste huvi rahuldamiseks. Mida kõike võiks korraldada, kui teaks, et osavõtjaid oleks.

Või kirjutun huvialaringidest? Uuendatud tundus rajooni klubitöötajatele meie neidude kooli ja looduse sõprade ringi tegevus. Loomahuvilised õpivad Tallinna loomaaias. Tütarlapsed on õppinud neidude üritustel tundma iseennast, hoolitsemata oma välimuse ja tervise eest, käituma seltskonnas ja peolauas. Naised, ka mõned lapseohu tüdrukud on koondunud Ölme Laurimaa hoolde alla, et käsitööringis suhelda, kuldada ja tikkida. Töökaile on tulnud ka tunnustus. Renate Pöld ja Tiina Sussi kutsusid huvilisi kirjakooli. Alustasid väga paljud, püsima jäid vähesed. Need ka kirjutavad, nii et lausa imetle.

Loodan, et lilleseadering varub kuivmaterjali uueks hooajaks.

Fotoringil on nüüdseks oma väike pimik.

Ehk kirjutada murest seoses klubihoonetega? Millal leiavad ehitajad aega tulla uuendama aknaid, pörandat? Välised kuivkäimlad oleksid ka nagu ajast ja arust. Aga katus? 23. juunil, päeval, mil 65 aastat tagasi seltsimajas esimest suurt pidu peeti, tuli panna ämbreid ja kilet sisse-sadava vihmavee alla, mis ka täpselt elektrikilpi oskas tilkuda. Aas-taid on klubile uut pörandat ooda-

tud. Eelmisel hooajal meil enam laste tantsuringe polnud — vaja oleks tantsupörandat. Kaljo Toome ei koolitanud meil küll meistreid, andis aga lastele tantsuvilumust, haris muusikaliselt, õpetas käitumiskultuuri ja kaunist kehahoidu. Kas järgneval hooajal on, kus tööd jätkata?

Kirjutan ka sellest, mis alailma südamel. Vähe olen suutnud pakkuda noorukitele. Oleme neid oodanud huviklubidesse, poiste VIAsse, näiteringi, kinoklubisse. Aga tantsuõhtud? Kõik klubitöötajad kurdavad, et noorukid enam sisepidudele tantsima ei tule. Kui kutsuks heavy-sambli, mis mured siis kaasneksid... Ja planeeritud stiilipidudest ei tulnud midagi välja. Kahjuks ei leidnud ma noorte seas toetajaid. Muja ju nemad selliseid pidusid just korraldavadki. Kas siin ei peaks kommunistlikud noored eeskujuna näitama? Aga lastel ja pensionäridel tegutsemistahet jätkub, nemad käivad koos ka suvel.

Jah, Kaarepere rahvale on üht-teist, aga mida tehakse vabal ajal külades, eriti Hertus? Kas poleks õige luua ka meil — nagu on Kaius — kultuuriosakond, mis ärgitaks seltsielu kõigis paikades?

Kui mõttelõngad kokku tõmban, jõuan abilliste juurde.

Olge te kõik tänatud — ringijuhid ja meeldivad klubikülalastajad! Täna need, kes te südaõisel ajal keldrisaalis nõusid olete pesnud, need, kes te küpsetanud, dekoreerinud, meisterdanud, pilli mänginud, sõidutanud, head nõu ja raha andnud. Kaht naist tahan eraldi tänada: Eve Piiri ja Eevi Aleksandrovat.

Eks uuel hooajal jätkame. Midagi teeme uut moodi ja paremini — muidugi, kui tulete kaasa tegema. Kuidas ja mida korraldada, saame ehk teada ankeetküsitlusel.

Kaunim üritus eelmisel hooajal? Võib-olla viimane ja vastustusrikaim — kalmistupäev Juurus ja Vahastus, kus meiega tegi kaasa voalkvartett RAM 5.

P. S. Jaaniõöl tõi meie või võõraste (?) peoliste lustlikkus kaasa pahanduse ja peo järsu lõpu. Keegi tantsis liigse hooga vastu võimendit. See kukkus asfaldile ja... nüüd nõutakse klubijuhatajalt paranduskulud («Agrofon») oli laenanud heli-aparatuuri «Rastrilt»). Ise olin seal-samas, aga kes süüdi, ei oska öelda. Olgem kõik tantsuhimulised, kuid mõistlikud!

HELGI SUSSI,
klubijuhataja

KUMMA KÜLA KOKKUTULEK

Laupäeval, 20. augustil äratas Val-
tus uudishimu pidev autode vool
aina ühes suunas: Kummasse kokku-
tulekule!

Compayas — niiviisi on selle iidse
küla nime esimest korda üles tähend-
anud 13. sajandi teisel kümnendil
siinkandis rahvast ristunud preestrid.
Pärgamentürik «Taani hindamisraa-
mat» mitmesaja Eesti kohanimega
on hoiul Kopenhaagenis Taani riik-
likus raamatukogus. Tolle raamatu
sünniaasta 1241 trükiti ka lintidele,
mille ligi 350 Kumma esimesel kok-
kutulekul osalejat rinda sai. Niidre
mäel on muistsel kalmekohal tä-
his — I aastatuhat, mis räägib, et
inimasula on siin olnud juba mäle-
tamata aegu tagasi.

Kokkutuleku mõtte võttis Kumma
meespere üles oma tavapärasel uus-
aasta ringkäigul. Vanematekogu õhu-
tusel algasid ettevalmistused. Pidu-
päeva eel muutusid kogu küla ja
palliplats ühisjõul tüki kenamaks.
Ehitati kõlakoda, varikatuse, söögi-
laud ja muudki vajalikku.

Ja siis ongi see päev viimaks
käes. Pole peetud kaugeks tulla
Rakvere kandist ega Ruhnu saarelt-
ki. Üsna vihmade näoga ilm siiski
soosib pidu oma võimaluste piires.
Registreerimislaua juures jätkub
sagimist: kõik küla 28 peret on esin-
datud. Kõigepealt nimi kirja ja lint
rinda — hall kohalikule ja punane
kaugemalt saabunule.

Juba kõlab avaleelo, millega Sulu-
mardi Anne tervitab kokkutulnuid
ja soovib head pidutaju. Kava asu-
vad juhtima Anne ja Otsa Aimur.
Avasõnad lausub külvanev Uue-
talu Valter. Piduliku lipulaulu saatel
kerkib lipuvardasse rahvuslipp. Hetk
on ülev. Kõlab hümn. Kokkutulekust
osavõtjaid õnnitleb kolhoosi juhata-
se ja Raplamaa Rahvarinde nimel
Tenno Teets — Telgisaana Tenno —,
soovides ka tulevikuks ärksat meelt,

jõudu, edu töös ja armastust oma
koduküla vastu.

Taas valitakse külvanevaks Uue-
talu Valter Laurimaa ning krooni-
takse vastavate ametitunnustega:
valitsuskepi, kaabu ja õllekapaga,
mida külvanev ei tohi lasta kui-
valt seista... Tema kõrval on alati
abikaasa Urve, kelle vaikselt toel
saab mõnigi asi joonde.

Astuvad ette toimekondade peali-
kud. Igaüks neist saab rinda roseti
ja tänutäheks kõva aplausi.

Anne, Aimur, kirjapanijate lau-
ülem Telgi Laine, ehitajate esikäsi
ja helitehnik Lati Heino, õllemeist-
rid Niidre Helmut ja Allika Mati,
ridamisi muusikud, kokad, teeninda-
jad ja muud asjamehed.

Sõna saab Milvi Leinaru, kes toob
kuulajatele kujukalt silme ette küla
viimased 50 aastat. Sõja ja isiku-
kultuse aegade julm raudrull jättis
jälje ka siia, rahulikke töökasse kü-
lasse. Sõda nõudis oma jao noori
mehi. Pärast 1949. aasta märtsikuud
jäid tühjaks Pruuli, Palgi ja Resti
pere. 50ndate lõpul jõudis osa neist
koju tagasi. Aeg läks. Küla toibus.
Kolhoosi algaastate kehvusest saadi
jagu visa tööga. Valtu vankrimeist-
rite meessoost järeltulijad on ame-
tilt enamasti ehitajad, autojuhid,
mehhanisaatorid. Naispere enamik
töötab farmides, kuid on ka õpeta-
jaid, lasteaednikke ja muude elu-
kutsete esindajaid. Tänapäev õel-
dakse toonud Kummasse 10 telefoni
ja 17 peresse sõiduauto. Hobune on
külas juba vaatamisväärsus.

Kummast pärineb palju aunime-
tustega märgitud töönimesi. Aukol-
hoosnikud on Elli Tarkmeel ja Emi-
lie Laanemets. Viimane on ühtlasi
sotsialistliku töö kangelane. Teene-
lise kolhoosniku tiitel ja Lenini or-
den on Kaarel Kõrtsinil. Teene'ised
kolhoosnikud on ka Laine ja Hugo
Kõrtsini. Siin sai omal ajal hea töö
eest Lenini ordeni Helene Lilleoks.

Üle 80 eluaasta piiri jõudnutest
viibivad piduliste seas Robert Laa-
nemets, Alviine Põdra, Johannes
Laurimaa ja Arvo Rajanõmm. Kõige
eakamad külas aga on 91aastane
Marie Sullo Sulumardilt ja 96aas-
tane Ekaterina Heinsaar Pruulilt.
Auväärseid taate-memmesid peetak-
se meeles lillede ja soojade sõnade-
ga. Kelle tervis pole lubanud peost
osa saama, neile viivad rahvarõivais
neid koos külvanevaga tänulilled
koju.

Olgugi vanim siinkandi küladest,
on Kumma ometi noor: «keskmised»
vanusega 40 aastat on Sulumardi
Anne ja Hansukmäe Ants. Ka lapsi
on kohal piisavalt — 85. Küla 105
elanikust on 48 alla kolmekümne
eluaasta. Mahajäetud talusid pea-
aegu polegi. Nii et külal on tule-
vikku.

Siin elab teatud-tuntud «imetoh-
ter» Helgi Lilleste, kelle targad käed
ja hõbenõelad on nii mõnelegi ter-
vise tagasi andnud. Külast pärit või
pikemat-lühemat aega siin elanud
on mitmed omaaegsed ja praegused
vastutusrikaste ametite pidajad:
Rapla vallavanemad Martin Kõrtsi-
ni ja Oskar Leinsalu, kolhooside ju-
hid Jaan Pailk, Heino Lukas, Aare
Rahu. Tenno Teets, peazootehnik
Alli Rungi, Valtu algkooli juhataja
Aliide Raud, praegune kooli direktor
Kalju Rahu.

Aplausiga tervitab rahvas mitme-
kordset laskesuusatamise maailma-
meistrit Kaija Parvet, kelle juured
samuti ulatuvad siia iidsesse külla
— Niidre tallu.

Leeloga hõigatakse rahvariides
lapsed kodukülale tervitust laulma
ning rahvamängudele. Tore värvikas
vaatepilt!

Kokkutuleku eakaim — Allika Ro-
bert süütab lõkke. Kokad tõstavad
kaussidesse võrratult lõhnavat her-
nesuppi. Käes on lõuna. Kuumavad
šašlõkiahjud.

Pärastlõunal seab ilm üha kiusa-
kamalt sajule. Ometi jõutakse maha
pidada palliplatsi 40 aasta juubeli
võrkpallivõistlus kohalike ja «tulnu-
kate» vahel. Võistkondades on muu-
tusi, aga kaptenid on needsamad,
kes 40 aasta eest: Treilansu Erich ja
Niidre Ahto. Diplomi saavad ka
omaaegsed palliplatsi rajajad.

Suriseb Vallo Leinaru videokaa-
mera, Raivo Raudsepp püüab täht-
samaid hetki fotoaparaati. Töötab
loterii. Müügipunkt pakub suupärast.
Ei saa puhkust kiied. «Mikid» tee-
vad muusikat ja vihmapihust hooli-
mata viiakse oma kunagine külapi-
dude tüdruk tantsupõrandale.

Juttu jagub — on ju taas kokku
saadud hulga aja ja maa takka.
Piduplats ei jää tühjaks ka pärast
lipu langetamist.

Aitäh selle ilusa päeva eest kätte-
võtjatele, suure vaeva nägijatele!
Kohtumiseni uuel kokkutulekul!

HELVE PÄRT

Tagasivaade

«Hall on taevas ja must on maa, sajab ja sajab lõpmata...» — «Oh neid suuri vihmasadusid, kuidas need mind purevad, katuse katkisest aukudest nirisib vihma, leotab lae ja põranda pehkima, keegi ei hoolda mind, hävinen otstarbetult,» nii nukrutses vana magasiit Kaerepere külas.

Samal ajal tegutses juba mõnda aega koolimaja ruume kasutades rühm noori inimesi, kes vahetevahel laulu ja näitemänguga pidusid korraldas. Mõnikord segas see koolitöödki. Peo korraldamisel oli vaja kahest klassist pink-lauda välja tõsta ühte suuremasse, siis kahe klassi vahesein lahti võtta ja neist osadest lava ja muu vajalik kokku seada. See oli suur töö enne peo korraldamist.

Agaralt aitas noortele kaasa koolijuhataja August Turp, kes juhendas näitemängu ja laulu. Tema soovitusel loodi Valtu eneseharijate «Ühendus».

Ühiselt tekkis soov ja vajadus oma maja ja ruumi järele, kus oleks võimalik tegutseda kedagi tülitamata. Tuldi mõttele magasiit korda seada «Ühenduse» kooskaimise ja harjutuste kohaks. Sellest teada saamine tekitas külainimestes pahameelt ja väiklasi arusaamisi. Koolirentnik Kõrts kasutas omavõlliselt magasiita oma vanade asjade panipaigana. Turpi soovil kõneldi Kõrtsuga, et ta vabastaks magasiida «Ühendusele», kuid seda soovi ei täidetud. Abiks tuli Rapla valla sekretär Jaan Kasemets. Kuulutati välja oksjon Kaerepere külas asuvale magasiidale. «Ühendusel» ei olnud raha. Magasiida ostis ära valla volikogu liige Ado Kensapa ja andis edasi «Ühenduse» omandiks. Võlg tasuti aja jooksul pidude korraldamisest saadud rahaga. Pahanud jätkusid, sest nüüd oldi arvamused, et külasse asutatakse «tantsumaja». Mitme teate peale ruume ei vabastatud ning «Ühendus» oli sunnitud ise asjad välja tõstma. Nüüd alustati huviga maja korrastamist ja remonti. Lõpuks, 1923. aasta juunis, rahvamaja avati ning jätkati tegevust Valtu Hariduse Seltsi nime all.

Avapeol mängiti A. Kitzbergi «Liibahunti». Seltsi eesotsas oli kogu selle tegevuse ajal Sõeru August, kirjatõimetajaks Halli Anton, keda peeti ka parimaks näitlejaks. Näitemängudes alaline etteütleva ning peopiletite müüja oli Sõeru Miili. Aktiivsed kaasalööjad seltsi tegevuses olid Ado Parve, Marhta ja Aleksander Laiapea, Hugo Seersant. Johanna Särekanno, Mahta Raud, Linda Lindevald, Leida Tomingas, Jüri ja Eduard Lindev, aldid Johannes Jürna, Johannes Aus, Koplitaguse Elmar, Äpamardi Oskar, Ansumardi August jt.

Algul tehti tantsumuusikat keelpillidel, hiljem osteti ka klaver. Mitmesuguseid pille mängisid Pauline Schmidt, Evald Kiolein, Johanna Kensapa, Villem Kutsar, Johannes Kasemets jt.

Seltsi tegevuse tulemusel muutus külainimeste suhtumine rahvama-jasse, kadus umbusk ja pahameel. Nii ei hävinud ka magasiit, vaid sai rahvale tarvilikuks majaks.

On möödunud palju aastaid. Inimeste arusaamad ja töekspidamised on muutunud, kuid taidlus on jäänud. Inimesed ootavad, millal ehitatakse Valtusse ajakohane kultuurimaja, kus jätkuks tegevus, mida alustati aastakümnete eest.

HELENE MASSOV (KENSAPA)

Kohtuti Trivimi Vellistega

12. juuli õhtupoolikul oli Inglise klubisse kogunenud parkümmend ajaloo- ja muinsuskaitsehuvielist kohtumaks Eesti muinsuskaitse seltsi esimehe Trivimi Vellistega.

Külaline rääkis Eesti praegusest olukorrast, selgitas 1939. aasta 23. augusti Molotov—Ribbentropi pakti salajaste lisaprotokollide tähendust Eesti ja teiste Balti riikide saatusele. Tal tuli vastata paljudele küsimustele: kas ja kuidas on võimalik kaasa aidata seltsi tegevusele, millega tegeleb L. Parek, mille eest on süüdi mõistetud E. Tarto ja M. Niklus, millises olukorras on Raadi mõis.

Vestluses, mis lõpuole läks üle dialoogiks, jäi kõlama mõte, et parim, mida suudaksime teha eesti kultuuri järjepidevuse jätkamiseks, on vanemate inimeste mälestuste kogumine ja üleskirjutamine, vanavara korjamine ja säilitamine, kodutunde kasvatamine ja seltsielu taastamine.

Kohtumise lõpus jäi seltsi heaks organiseeritud korjanduskarpi 35 rbl. Enne lahkumist tegi T. Velliste jalutuskäigu Inglise parki ja restaureeritavasse mõisahoonesse, kus mälestuseks sai tehtud ühiselt restauraatoritega.

AARE HINDREMÄE,
EMS-i liige

Loodi Inglise muinsuskaitseklubi

Teist korda tuli rahvas kokku 21. juulil. Seekord oli külas Juuru muinsuskaitseklubi esinaine Kaja Jalukse. Võeti vastu otsus luua Inglise oma klubi ja astuda Eesti muinsuskaitse seltsi liikmeks.

Klubi töö tegevusjuhiks valiti Aare Hindremäe, kes on sedalaadi tööd

teinud juba peaaegu aasta. Oma tegevusega on ta kaasa tõmmanud kõik need, kes nüüd Inglise klubisse kuuluvad. Eestseisusse valiti veel Rein Haggi, kes tegeleb majandusküsimustega, ja Laine Miilen, kelle ülesandeks on mälestuste kogumine ja talletamine. Klubi töö alus on seltsi põhikirja.

Samas kavandati ka esmane tegevusplean:

JMK märgi ja vimpli loomise konkurs, mõisahoonete korrastamise hoogtööpäev 13. augustil, selgitustöö rahva hulgas ja uute liikmete leidmine.

Kutsume kõiki meie vanurite noorpõlveteadmisi ja mälestusi esivanemate varasalvest talletama ja kultuuriväärtusi taastama!

LAINA MIILEN,
JMK liige

1. VIII Anneli Rinaldo — raamatu-pidaja
1. VIII Ain Rebel — santehnik
1. VIII Koitu Topasia — elektrik
1. VIII Lenno Topasia — traktorist
10. VIII Aime Smitt — aiandi tööline
15. VIII Helgi Merisalu — lüpsja

MEIE HULGAST LAHKUNUD

TÖNU NUUS 31. VIII

Vastutav toimetaja ENDEL MALTSAR

Valtu kolhoosi infoleht. Toimetus: 203500 Rapla rajoon, Rapla sidesõlm, tel. 62 621. Trükiarv 600. Tasuta. Tellimuse nr. 3113. Maht 0,5 trükipoognat. Rapla Trükikoda. Rapla, Kalda 2.